

نگاه گذرا به برنامه "اجندای ملی" و راه حل بحران سیاسی کشور

پروفسور دکتور لعل زاد

دانشگاه برکبیک، لندن، 23 فبروری 2014

عناوین

* بخش اول – نکات عمده برنامه

* بخش دوم – مشکلات و موانع

* بخش سوم – راه حل

* نتیجه گیری

بخش اول – نکات عمده برنامه

سپاس‌گزاری از جناب مسعود:

* تهیه برنامه، برگزاری کنفرانس‌ها و راه‌اندازی گفتمان‌های آزاد،

* ایجاد ارتباط و تبادل نظر میان شخصیت‌ها،

* روشنگری و تولید فکر و اندیشه.

اهداف عمده برنامه

* مراجعه به "نخبگان" برای دریافت یک راه حل به بحران سیاسی،

* فراهم آوری زمینه ها برای گفتگو و تفاهم

* ایجاد یک تفکر ملی

* اجماع بر محور یک پروسه ملی

مراحل پنجگانه اجرای برنامه:

- * راه اندازی دیالوگ بین الافغانی
- * دریافت دیدگاه های مشترک ملی
- * پروسه اعتماد سازی
- * توافق روی ایجاد دولت وحدت ملی
- * اصلاحات گسترده سیاسی

حقایق و جملات زیبا در این برنامه

- * امتناع رهبران سیاسی از بحث جدی درباره واقعیت ها،
- * مقدم بودن توسعه سیاسی بر هر توسعه دیگری،
- * موجودیت بحران مشروعیت، اعتماد، هویت، مشارکت و غیره،
- * تمرکز در دست یک فرد و سربازگیری از اقوام زیر عنوان مشارکت،
- * تا زمانیکه مردم ما در روشنی کامل جریانات، مسایل اساسی و سرنوشت ساز خویش قرار نگیرند، نمیتوان توقع داشت که آرمان های آنان توسط عناصر و حلقات فرصت طلب به یغما نمیرود...

اما، ایشان بدین باور اند که:

- * انتخابات به تنهایی نمی تواند حلال مشکلات در وضع کنونی باشد،
- * در فرایند انتخابات 2014 دولت وحدت ملی از نیروهای مطرح تشکیل شود (به اساس میکانیزم تصمیم گیری مشترک در قبال مسایل کلان کشوری)،
- * اصلاحات قانونی و تغییرات ساختاری صورت گیرد.

راه حل بحران سیاسی در کشور
ایجاد یک دولت وحدت ملی و اصلاحات سیاسی میباشد!

شرایط ایجاد دولت وحدت ملی

* قرار داشتن کشور در حالت اضطرار،

* قرار داشتن کشور در شرایط جنگی،

* مواجه بودن کشور به بحران، تهدید و چالش.

راه حل بحران سیاسی کشور در برنامه اجندای ملی خیلی زیبا فرمولبندی شده است؛
اما فکر میشود با مشکلات و موانع فراوانی مواجه است!

بخش دوم – مشکلات و موانع

مشکلات در مقابل برنامه "آجندای ملی" و به ویژه "دولت وحدت ملی"

- * در جامعه که ملتی شکل نگرفته، چگونه میتوان از "تفکر ملی" حرف زد؟
- * در جامعه که نظرات متضادی در مورد مسایل تاریخی، قومی، زبانی، هویت، نظام سیاسی، مرزها و غیره وجود دارد و "تفکری" شکل نگرفته، چگونه میتوان از همبستگی و تفاهم بر محور آن سخن گفت؟
- * در جامعه که نام و هویت یک قوم بر سایر اقوام تحمیل میشود، چگونه میتوان از "وحدت ملی" حرف زد؟
- * در جامعه که نخبگان/نیروهای مطرح آن در مقابل قدرت و ثروت هر روز جامعه بدل میکنند، چگونه میتوان از تشکیل "دولت وحدت ملی" توسط آنها سخن گفت؟
- * آیا دولت فعلی کرزی محل تجمع همین نخبگان/نیروهای مطرح در ترکیب مشاورین ریاست جمهوری، شورای وزیران، شورای صلح، شورای علما، رهبران جهادی و دهها نهاد بی محتوای دیگر نیست؟

* در شرایطی که “فشار جدی/مردمی” بالای حکومت/دولت وجود ندارد، رئیس جمهور چه نیازی دارد که دولت وحدت ملی بسازد (صلاحیت های خود را تقسیم کند) یا “خار بگل” در کنار خود ایجاد نموده و فیصله های آنرا بپذیرد؟

* آیا وضع موجود محصول عملکرد آگانه همین دولت مردان و طرفداران آنها بخاطر تامین منافع شخصی، خانوادگی، قومی و قبیله‌ای خود آنها نیست (تحمیل کرزی، نظام ریاستی، مصطلحات جعلی، برادرخوانی طالبان، دیورند، جرگه بازیها، تشدید مسایل قومی/زبانی و غیره شاهد مدعا نیست)؟

* آیا همین بنیاد گذاران نظام ریاستی و طرفداران آنها (خلیل زاد، کرزی، احمدزی، احدی، اتمر و...)

* نظام موجود را بهترین گزینه برای کشور نمی دانند؟

* وجود هرگونه بحران در آن را انکار نمی کنند؟

* دست آورد های آنرا بی سابقه نمی خوانند؟

* علت وجود بعضی مشکلات در آنرا به مداخله خارجی ها نسبت نمی دهند؟

* تغییر نظام را باعث تجزیه و فروپاشی کشور نمی دانند؟

کمیودات عمده برنامه

- * نادیده گرفتن نقش مردم،
- * کم بها دادن به انتخابات،
- * تکیه روی نخبگان/نیروهای مطرح برای ایجاد دولت وحدت ملی در شرایطی که
- * دولت زیر هیچگونه فشار جدی یا اعتراضات مردمی قرار ندارد،
- * اکثریت این نخبگان/نیروهای مطرح، طرفدار آن اند!

برخی از مشکلات و حقایق تلخ جامعه ما

* در جامعه که فرهنگ پنهان کاری (نبود گفتن) و عدم تحمل نظرات مخالف (نبود انتقاد) حاکم باشد، فرهنگ بی ارتباطی، بی اعتمادی، بدبینی و دشمن تراشی افزایش مییابد!

* در جامعه که فرهنگ تاریخ سازی، نماد سازی و اسطوره سازی (آنهم جعلی!) بر بنیاد یک قوم و حذف سایر اقوام مطرح باشد، فرهنگ خود بزرگ بینی، لاف زنی و دیگر ستیزی به اوج خود میرسد!

* در جامعه که فرهنگ قومی سازی مسایل و هویتی سازی مشکلات مطرح باشد، زبان ها بسته میشود و فرهنگ گفتن و روشنگری میمیرد!

* در جامعه که درک درستی از تاریخ، ساختار و مناسبات آن وجود نداشته و مشکلات آن ریشه یابی نشده باشد، نمیتوان نسخه درستی برای مداوای آن تجویز کرد!

با در نظر داشت مشکلات فوق و مخالفت مهندسان و طرفداران نظام ریاستی فکر نمی شود ایجاد دولت وحدت ملی و اصلاحات سیاسی جنبه عملی داشته باشد!
(زیرا تغییر نظام را باعث تجزیه و فروپاشی کشور میدانند)

برنامه روشنگری

* مراجعه به دانشمندان، متخصصین، اتاقهای فکر و مراکز علمی- پژوهشی (نظردهندگان)،

چو آن کرمی که در پیله نهان است / زمین و آسمان او همان است (نظامی)

* فراهم آوری زمینه گفتگو، دریافت دیدگاه ها و گفتمان ها (نظام سیاسی، هویت و...)،

گرنبودی در جهان امکان گفت / کی توانستی گل معنی شگفت (عطار)

* راه اندازی کنفرانس ها و سیمینارها روی عناوین مهم و گفتمان های حیاتی،

در کف هریک اگر شمعی بُدی / اختلاف از گفت شان بیرون شدی (مولوی)

* پخش و نشر کنفرانس ها و سیمینارها و جمع آوری نظریات مردم (تصمیم گیرندگان)،

* ادامه مراحل فوق.

حلقهٔ اساسی در زنجیر بحران سیاسی کشور

* نظام ریاستی (رئیس جمهور دارای اختیارات گسترده و غیرپاسخگو)

راه حل

* تغییر نظام ریاستی:

1. اشتراک مردم در انتخابات (پیروزی کاندید دارای برنامهٔ تغییر نظام)
2. اشتراک مردم در اعتراضات (فشارجدی بالای حکومت/دولت برای ایجاد یک دولت وحدت ملی/موقت و تغییر نظام)

بخش سوم – راه حل

نظام های سیاسی (ساختارنظام): قانون اساسی - تعیین کننده نوع نظام

تمام نظام های سیاسی از نقطه نظر ماهیت، سه نوع اند (صرفنظر از نام آنها):

* متمرکز (ریاستی، فرد محور یا دیکتاتوری)

- * اختیارات گسترده،
- * غیر پاسخگوئی،
- * اصل شایستگی میتواند رعایت نشود؛

* غیرمتمرکز (پارلمانی، مردم محور یا دموکراتیک)

- * اختیارات محدود،
- * پاسخگوئی،
- * اصل شایستگی اکثرا رعایت میشود؛

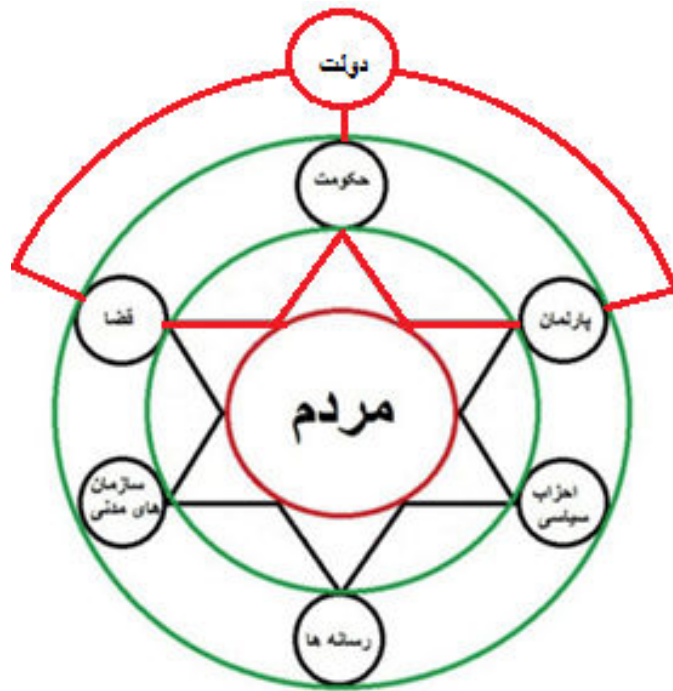
* مخلوط (نیمه متمرکز، نیمه ریاستی یا ترکیبی)

* با در نظر داشت وزنه متمرکز یا غیرمتمرکز بطرف یکی از آنها تقرب میکند

مسیر حرکت جامعه و ماهیت نظام سیاسی وابسته به ساختار جامعه (نیروهای محرکه) و چگونگی مناسبات (عملکرد) آنهاست!

ساختار جامعه (نیروهای محرکه و نقش آنها)

* نیروهای دولتی: رهبری کننده

* حکومت – راننده،

* پارلمان – مغز،

* قضا (دادگاه) – قلب،

* نیروهای غیردولتی: کنترل کننده

* مردم – هسته،

* احزاب سیاسی – دست ها،

* سازمان های مدنی – پا ها،

* رسانه ها – چشم و گوش.

آسیب شناسی هر یک از این نیروها میتواند (بطور نسبی) ماهیت جامعه را نشان دهد!

مناسبات دموکراتیک (شاخص های دموکراسی)

* حقوق مداری

- * آگاهی/تبلیغ حقوق و آزادی ها (فردی، مذهبی، سیاسی، فرهنگی، زبانی و...)
- * تسجیل حقوق و آزادی ها در قوانین

* قانون مداری

- * حاکمیت (تطبيق) قانون
- * کمیت (در تمام عرصه ها) و کیفیت (عدالانه بودن) قوانین

* مردم مداری

- * انتخابی بودن مقام ها (نقش مردم)،
- * استخدامی بودن کارمند ها (به اساس رقابت/شایستگی)،
- * پاسخگو بودن مقام ها (نظارت/عزل آسان)،
- * شفاف بودن پروسه ها (علنیت)

- * **نهاد مداری** (نفی تمرکز/انحصار قدرت در اختیار فرد/نهاد، نبود فرد یا نهاد غیرپاسخگو)،
- * کمیت (تعدد نهادهای نظارتی/کنترولی) و کیفیت (تفکیک و تعادل قوای سه گانه) نهادها

چنین مناسباتی فقط در نظام (ساختار) های غیرمتمرکز قابل تطبیق است
که از شفافیت و نظارت کافی برخوردار اند!

شیوه های تغییر نظام و اصلاحات دموکراتیک:

1. **اشتراک مردم در انتخابات** (پیروزی کاندید دارای برنامه تغییر نظام)،

* برگزاری انتخابات شورای ولسوالی ها (بخاطر تکمیل اعضای لویه جرگه)،

* تعیین کمیته تجدید نظر بر قانون اساسی:

* پارلمانی- صدارتی (نقش رئیس جمهور/صدر اعظم)،

* والیان انتخابی، نقش احزاب و...

* تدویر لویه جرگه و تصویب قانون اساسی جدید،

* تجدید نظر بر تمام قوانین (مطابق قانون اساسی جدید)،

* اصلاحات در عرصه های مختلف؛

2. **اشتراک مردم در اعتراضات** (فشار جدی بالای رئیس جمهور برای تشکیل دولت

وحدت ملی/موقت و تغییر نظام).

هشدار به مردم!

اگر امروز در "انتخابات" برای تغییر نظام اشتراک نکنید،

فردا مجبور خواهید بود در "اعتراضات" برای تغییر نظام اشتراک کنید!

نتیجہ گیری

* اقدامات جناب مسعود بخاطر برگزاری کنفرانس ها، سمینارها و تولید فکر و اندیشه قابل ستایش است.

* ایجاد "دولت وحدت ملی" به علت نبود "فشار جدی/مردمی" و مخالفت بنیاد گذاران و طرفداران نظام ریاستی، غیر عملی پنداشته میشود.

* حلقهٔ اساسی در بحران سیاسی کشور، "نظام ریاستی" یا تمرکز قدرت در دست یک فرد (رئیس جمهور) است که در مقابل هیچ مرجعی پاسخگو نیست. تا وقتی این نظام برقرار باشد، بحران نیز ادامه خواهد داشت.

* یگانه راه حل مطمئن بحران سیاسی در کشور، برگزاری انتخابات و پیروزی کاندید دارای برنامهٔ تغییر نظام ریاستی به "پارلمانی- صدارتی دموکراتیک" است!

* مراجعه به دانشمندان، متخصصین و مراکز علمی- پژوهشی، راه اندازی کنفرانس ها و سمینارها و پخش و نشر آن گام مهمی در راستای روشنگری و تولید فکر و اندیشه است.

پروز باشید